

4. Погрібний Д. Г. Корпоративні права держави: поняття, підстави виникнення, механізм реалізації: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.04. Харків, 2008. 20 с.
5. Глусь Н.С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2000. 23 с.
6. Кравченко С.С. Юридична природа прав учасників господарських товариств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2007. 18 с.
7. Кравчук В.М. Корпоративне право: науково-практичний коментар законодавства та судової практики. Київ: Істина, 2005. 720 с.
8. Могилевский С.Д. Общества с ограниченной ответственностью: Учебно-методическое пособие. М.: Дело, 1999. 512 с.
9. Вінник О. М. Господарське право: курс лекцій. К., 2004. 624 с.
10. Смітюх А.В. Щодо класифікації корпоративних прав, їх суб'єктів та корпоративних відносин. *Правова держава*. 2016. № 21. С. 94–100.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-116-9-13>

ДОКТРИНА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Павлюк Н. М.

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри цивільного права та процесу

Навчально-наукового Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Розкриття змісту поняття «доктрина цивільного права» вимагає звернення до загально теоретичного розуміння «доктрини права» та тісно пов'язаного з ним терміну «догма права». Варто зауважити, що термін «догма права» був поширеним серед класиків правової науки, в тому числі й цивілістики, позаминулого і минулого століть, тоді як в сучасній юриспруденції використовується не так часто. У наукових джерелах під догмою права розуміється умовне найменування одного з напрямків юридичної науки, який полягає у вивченні, коментуванні, систематизації та логічному тлумаченні норм чинного права,

визначенні основних правових понять, тобто, як зазначає О. Зайцев, у формально-логічній обробці тієї чи іншої галузі права з метою її правильного застосування і вдосконалення законодавчої техніки [1]. За словами цитованого автора, «в даний час поняття «догма права», як правило, розглядається в двох значеннях: як цілісна сукупність правових норм (позитивне право) і як діяльність юристів по систематизації, опису та логічному тлумаченню позитивного права, виявлення його основних принципів, але поняття «догма права» має і інші визначення, наприклад, як система основних положень (постулатів) вчення або наукового напрямку» [1].

У дореволюційній цивілістиці поняття «догма права» розглядалося крізь призму визначення основних завдань правознавства, у тому числі і стосовно до сфери цивільного права. Так, відомий цивіліст, професор Г. Шершеневич стверджував, що «догматика полягає в систематичному викладі норм цивільного права, що діють в даний час у відомій країні. Завдання це досягається за допомогою досить складного процесу, який полягає в описі, узагальненні, класифікації норм, а також у встановленні юридичних визначень», а також, що «догма в цивільному праві має своїм предметом коло явищ, відмінних від тих, які вивчаються іншими науками, – а саме приватноправові норми» [2].

Відомий вчений-правознавець, автор багатьох оригінальних філософсько-правових концепцій теорії права та концепції цивілістики, В. Нерсесян, під догмою права розуміє «загальноприйняті в юриспруденції (в правовій доктрині тієї чи іншої юридичної школи, напрямки і т.і.) вихідні основні положення про позитивне право, його встановлення і дії [3, с. 382–384]. У юридичних джерелах «правова доктрина» визначається як: «сукупність (система) наук, знань про певне правове явище» [4, с. 275]; «розроблені й обґрунтовані вченими-юристами позиції, конструкції, ідеї, принципи і судження про право, які в тих чи інших системах права мають обов'язкову юридичну силу» [5, с. 401]; «акт документ, який містить концептуально оформлені правові ідеї, принципи, що розроблені вченими з метою вдосконалення законодавства, усвідомлені (сприйняті) суспільством і підтримується (формалізується) державою» [6, с. 221].

Як слушно відзначає І. Семеніхін, правова доктрина як практично зорієнтований комплекс наукових знань про право має складну багаторівневу структуру, елементи кожного рівня якої відрізняються за рівнем абстрактності і мають різний ступінь узагальнення [7, с. 28–29]. До цієї структури цей автор відносить *часткову правову доктрину* – «рівень галузевих доктринальних розробок, у яких ґрунтовно досліджуються певні галузі права: вивчається їх природа, особливості

формування, тенденції розвитку, вдосконалюється понятійно-категоріальний апарат. У межах галузевих правових доктрин розробляються доктрини підгалузеві та інститутів права. Їх формування, як і відповідних галузей права, обумовлене потребами правового регулювання у певній сфері суспільних відносин. Як правило, виникнення галузевої правової доктрини за часом передує формуванню відповідної галузі права» [7, с. 28–29].

Такою галузевою доктриною, яка є невід'ємною складовою загальної правової доктрини, є цивільно-правова доктрина.

Цивільно-правова доктрина розглядається як концептуальна основа для визначення предмета і методу цивільно-правового регулювання, реалізації системного підходу до принципів, функцій і джерел цивільного права [8, с. 10]. На думку О. Зайцева, цивілістична доктрина як концептуальна основа формування цивільного права і його розвитку характеризується внутрішньою єдністю історико-правового досвіду, наукового осмислення актуального стану правової дійсності, з якого випливає усвідомлення потреби в змінах системи цивільно-правового регулювання на майбутнє, що обумовлює формування відповідних тенденцій його розвитку [8, с. 10]. При цьому, зауважує автор, спадкоємність правової доктрини забезпечує її внутрішню стійкість і стабільність, знижуючи залежність від впливу факторів економічного і політичного характеру і забезпечуючи еволюційний розвиток цивільного законодавства [8, с. 10].

Перспективними напрямками розвитку цивілістичної доктрини є пошук нових форм і методів вдосконалення цивільного законодавства, спрямованого на охорону цивільних прав та відповідних суспільних відносин, участь доктрини у нормотворчості не тільки для вироблення категоріального та дефінітивного матеріалу, а й у процесах розробки концептуальних положень і стратегічних напрямків правової політики держави, підвищення ступеня її науковості та обґрунтованості, доцільності і послідовності, модернізації парадигми цивільного права, вдосконалення його теоретичних засад, додання йому якостей, необхідних для ефективного управління економікою в сучасних геополітичних умовах та створення сприятливих умов для розвитку цивілізованого регулювання цивільно-правових відносин. Значення доктрини цивільного права як основи нормотворчого процесу проявляється у формуванні стійких поведінкових стереотипів та доктринальних установок, що дозволяють зробити усвідомлений науково обґрунтований вибір тієї чи іншої правової конструкції, правового засобу або способу захисту права, тобто саме через правову доктрину формується науковий характер правотворчості [8, с.7-8].

Література:

1. Зайцев О. Современные проблемы доктрины гражданского права. URL: <https://www.livelib.ru/book/3376/readpart-sovremennye-problemy-doktriny-grazhdanskogo-prava-oleg-zajtsev/~4>
2. Шершеневич Г.Ф. Задачи и методы гражданского правождения. Казань: Типо-литография Императорского университета. 1898 г. 46 с. URL: <https://www.allpravo.ru/library/doc99p/instrum1916/>
3. Нерсесянц В. С. Общая теория права и государства. Учебник для юридических вузов и факультетов. Москва: Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1999. 552 с.
4. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.:Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ:«Укр. енцикл.». 1998. Т. 2: Д-Й, 2003. 744 с.
5. Нерсесянц В.С. Общая теория государства и права: учебник. Москва: ИНФРА-М, 2012. 560 с.
6. Скаун О.Ф. Теория права і держави: підручник. Київ: Правова Єдність, 2009. 519 с.
7. Семеніхін І. В. Правова доктрина: поняття, ознаки, структура. *Проблеми законності*. 2016. – № 132. С. 26–36
8. Зайцев О.В. Становление и развитие современной доктрины гражданского права в России: автореф. дис....д-ра. юрид. наук. 12.00.03. Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации. Москва 2017. 56 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-116-9-14>

**НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗНАХІДКУ
ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРАВОМ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ
НІМЕЧЧИНА ТА УКРАЇНИ**

Щербина А. С.

*студентка міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

На сучасному етапі для України є актуальною адаптація європейського законодавства, що є складовою частиною інтеграції в Європейський Союз. Федеративна Республіка Німеччина входить до країн із взірцевою правовою системою, яку наслідують багато країн з правом